

Szanowni Państwo,

Poniżej przedstawiamy syntetyczny raport z dotychczasowego wykonania projektu „Wolna przedsiębiorczość”.

Na początek bardzo proszę przyjąć od nas przeprosiny za to, że publikujemy ten raport dopiero teraz – wysyłając podręcznik do recenzji rzeczoznawców Ministerstwa Edukacji Narodowej w sierpniu 2016 r., sądziliśmy, że cała procedura potrwa krócej, a rozliczenie projektu przestawimy dużo szybciej. Niestety rzeczywistość zweryfikowała nasze założenia – po otrzymaniu pierwszych recenzji merytorycznych zdecydowaliśmy się na uwzględnienie poprawek zasugerowanych przez rzeczoznawców. Prace te w połączeniu z urzędowymi terminami na rozpatrzenie nowej wersji podręcznika spowodowały, że procedura dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego przedłużyła się do całego roku. Bogatsi o te doświadczenia możemy zapewnić, że dołożymy wszelkich starań, aby jak najszybciej opublikować całościowy raport z wykonania projektu, a w razie jakichkolwiek opóźnień będziemy przedstawiali rozliczenia cząstkowe i informowali o postępach prac.

Raport został podzielony na trzy części: w pierwszej znalazło się szczegółowe rozliczenie projektu do czerwca 2017 r., w drugiej krótko opisujemy dalsze kroki dotyczące projektu, a w trzeciej odpowiadamy bardziej szczegółowo na pytania dotyczące projektu, które najczęściej do nas docierają.

I Rozliczenie finansowe dotychczas wykonanych prac i ich krótki opis

Środki na przygotowanie podręcznika „Wolna przedsiębiorczość” zebraliśmy dzięki hojności indywidualnych sponsorów oraz uczestników crowdfundingowej zbiórki na portalu Polak potrafi. Zbiórkę tę zakończyliśmy w styczniu 2015 r. kwotą 69 355,00 zł. W połączeniu z darowiznami na ten cel przekazanymi bezpośrednio na konto Instytutu (55 645,32 zł) oraz wpływami z 1% (713,30 zł)¹ dało to łączną kwotę 122 713,60 zł².

Po zakończeniu zbiórki przystąpiliśmy do prac nad produkcją nagród rzeczowych dla darczyńców projektu ze zbiórki na Polak potrafi: kart z wizerunkami ekonomistów oraz cytatami z ich dzieł, koszulek, kubków oraz plakatów z wizerunkami ekonomistów różnych szkół ekonomicznych. Ostatnie nagrody wysłano do darczyńców w październiku 2015 r. Równoległe toczyły się prace nad samym podręcznikiem – poszczególne rozdziały były sukcesywnie publikowane na stronie mises.pl i konsultowane z czytelnikami. Potem

---

¹ Uwzględniliśmy tu tylko te wpływy, gdzie zaznaczono że 1% podatku dochodowego ma zostać przeznaczony na cel szczegółowy – projekt „Wolna przedsiębiorczość”.

² Ostateczna kwota uwzględnia zwrot części darowizny jednemu z darczyńców – dostarczenie obiecanej mu nagrody okazało się niemożliwe.

podręcznikiem zajęli się redaktorzy naukowi i korektorzy. W podręczniku znalazły się również tabele, wykresy i diagramy, które miały za zadanie dodatkowo ułatwić uczniom zrozumienie treści podręcznika (cały ten proces bardziej szczegółowo omawiamy w FAQ projektu). Tak przygotowany podręcznik wysłaliśmy do składu i druku, a z drukarni do wyznaczonych w tym czasie przez MEN rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych (sierpień 2016 r.). Ich opinie (jedną pozytywną i jedną negatywną) otrzymaliśmy w listopadzie 2016 r., po czym przystąpiliśmy do nanoszenia zasugerowanych poprawek. Poprawiony podręcznik, po ponownym składzie i korekcie, został wysłany do rzeczoznawcy językowego, a po wprowadzeniu zasugerowanych przez rzeczoznawcę drobnych zmian (całościowo opinia była pozytywna) do trzeciego rzeczoznawcy merytoryczno-dydaktycznego.

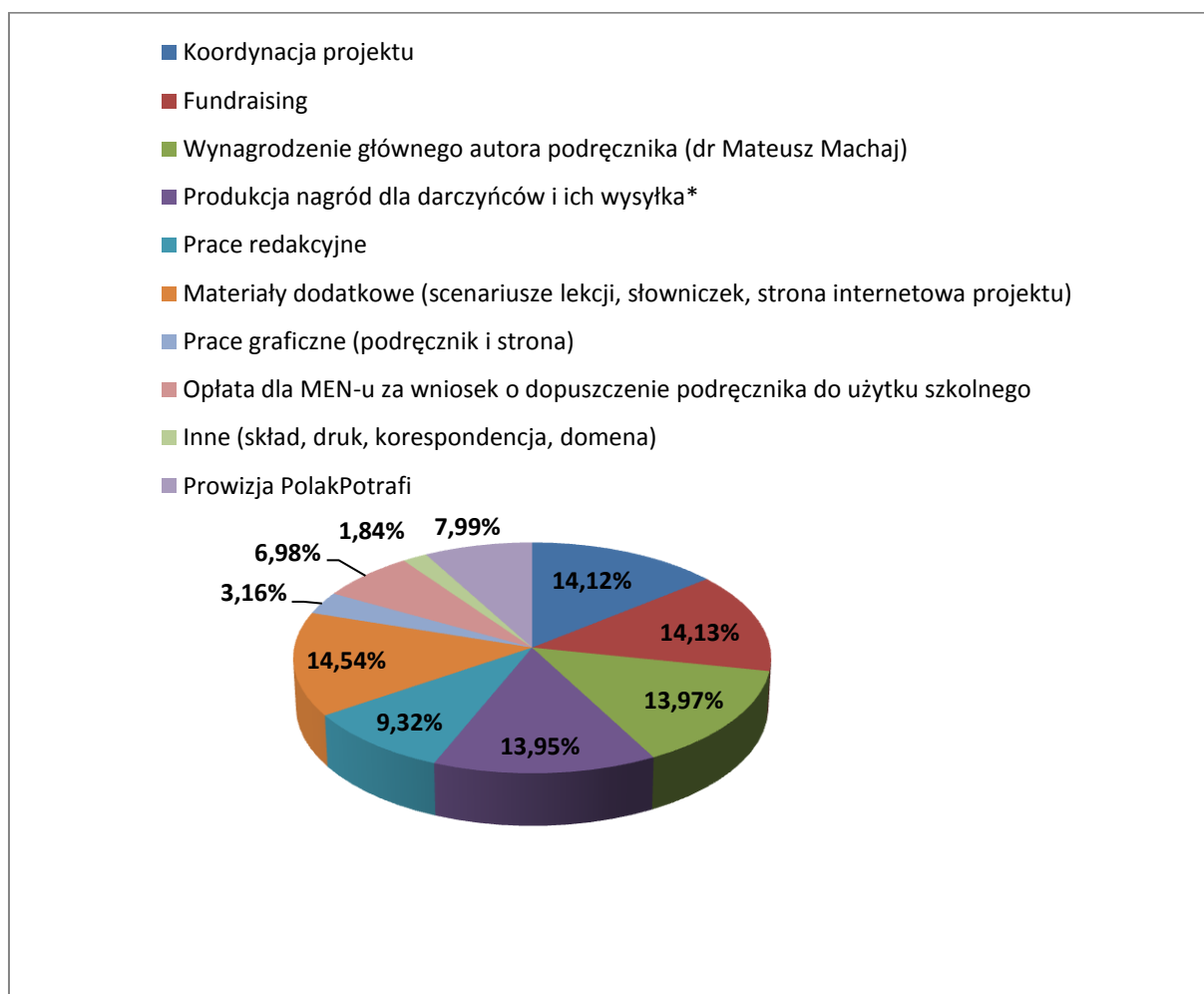
Późnym latem 2015 r. rozpoczęliśmy prace nad scenariuszami lekcji – będącymi częścią zestawu. Przygotowała je p. Izabela Meyza, autorka m.in. scenariuszy lekcji do szkolnej wyprawki Fundacji „Panoptikon”. Scenariusze zostały opublikowane na otwartej licencji na stronie projektu, skąd można je pobrać dwóch wersjach: PDF oraz umożliwiającej edycję i wprowadzanie zmian docx. Strona projektu, czyli www.wolnaprzedsiebiorczosc.pl, ruszyła w maju 2016 r. Poprzedziły ją wielomiesięczne prace nad stworzeniem projektu graficznego, a potem prace programistyczne. W tej chwili na stronie można znaleźć głównie scenariusze, ale docelowo będzie to również miejsce publikacji podręcznika (w tej chwili ze strony można pobrać jego ostatnią wersję, która trafiła do trzeciego rzeczoznawcy merytoryczno-dydaktycznego). Strona upamiętnia również wszystkich darczyńców projektu, którzy wyrazili zgodę na publikację swoich danych.

Wszystkie opisane działania (to nie ich koniec, dalsze plany opisujemy w drugiej części tego syntetycznego raportu) oraz ich koszty przedstawiamy w tabeli 1 i na wykresie 1.

Pozycja budżetowa	Kwota
Koordinacja projektu	12 129,00 zł
Fundraising	12 135,00 zł
Wynagrodzenie głównego autora podręcznika (dr Mateusz Machaj)	12 000,00 zł
Produkcja nagród dla darczyńców i ich wysyłka*	11 985,25 zł
Prace redakcyjne	8 006,00 zł
Materiały dodatkowe (scenariusze lekcji, słowniczek, strona internetowa projektu)	12 490,00 zł
Prace graficzne (podręcznik i strona)	2 714,00 zł
Opłata dla MEN-u za wniosek o dopuszczenie podręcznika do użytku szkolnego	6 000,00 zł
Inne (skład, druk, korespondencja, domena)	1 581,70 zł
Prowizja PolakPotrafi	6 866,14 zł

Tabela1 Koszty prac projektowych (stan wydatków do 30.06.2017 r.).

* Kwota nie uwzględnia kosztu produkcji książek wysłanych darczyńcom oraz kosztu produkcji kart przeznaczonych na sprzedaż w sklepie IM.

Wykres 1 Udział działań (w %) w całości wydatków.

Wykonanie wszystkich wymienionych prac nie byłoby możliwe bez pomocy dziesiątek osób zaangażowanych w projekt. Ich wkład przedstawiamy w tabeli 2.

Pozycja budżetowa	Wykonawca/autor	Kwota	Udział (w %) w całości dotychczasowych wydatków
Redakcja naukowa, korekta, słowniczek	Mateusz Benedyk	2 100,00 zł	2,44%
Fundraising	Szymon Chrupczalski	1 099,00 zł	1,28%
Koordinacja (7929,00 zł), fundraising (1685,00 zł)	Anna Gruhn	9 614,00 zł	11,19%
Koordinacja (4200,00 zł), fundraising (6016,00 zł)	Piotr Kot	10 216,00 zł	11,89%
Korekta	Paweł Kot	550,00 zł	0,64%
Redakcja naukowa	Stanisław Kwiatkowski	0,00 zł	0%
Napisanie podręcznika	Mateusz Machaj	12 000,00 zł	13,97%
Scenariusze lekcji	Izabela Meyza	7 140,00 zł	8,31%
Redakcja językowa podręcznika	Elżbieta Michalak	1 221,00 zł	1,42%
Materiały graficzne (nagrody, podręcznik, strona internetowa)	Marta Ozdarska	2 934,00 zł	3,42%
Fundraising	Bartłomiej Pasiowiec	3 335,00 zł	3,88%
Redakcja naukowa	Arkadiusz Sieroń	1 100,00 zł	1,28%
Strona internetowa	Wojciech Walicki	4 500,00 zł	5,24%
Projekty nagród	Wojciech Walczak	350,00 zł	0,41%
Korekta	Rafał Wiszowaty	0,00 zł	0%
Redakcja naukowa	Marcin Zieliński	3 885,00 zł	4,52%

Tabela 2 Koszty osobowe (stan wydatków do 30.06.2017 r.).

** koszty koordynacji zostały rozbite na dwie osoby, które były odpowiedzialne za te działania przez czas trwania projektu (pierwsza osoba koordynowała projekt do maja 2015 r., kolejna osoba od maja 2015 r. do dzisiaj)

Bardzo dziękujemy za Państwa pracę i zaangażowanie.

II Dalsze plany dotyczące projektu „Wolna przedsiębiorczość”

Projekt „Wolna przedsiębiorczość” nie zakończył się z chwilą wysłania podręcznika do Ministerstwa. W tej części przedstawimy pokrótce nasze dalsze plany. Przede wszystkim będziemy dokładać starań, by uzyskać od Ministerstwa decyzję o dopuszczeniu podręcznika do użytku szkolnego. Naszą dość zawiłą historię kontaktów z Ministerstwem w tej sprawie przedstawiamy bardziej szczegółowo poniżej.

Oprócz tego w ciągu najbliższego roku będziemy tworzyć materiały multimedialne mające uatrakcyjnić nasz podręcznik dla uczniów i nauczycieli. Nie chcieliśmy rozpoczynać produkcji tych materiałów z racji na zmiany zachodzące w treści podręcznika pod wpływem otrzymywanych recenzji. Przedłużanie się ministerialnej procedury skłoniło nas jednak do

decyzji o rozpoczęciu produkcji tych materiałów, które mogą same w sobie stanowić ciekawy materiał edukacyjny.

Kwota zebrana przez nas na materiały multimedialne (25000 zł, z których część wykorzystaliśmy już na stworzenie strony internetowej) pozwoliłaby na wyprodukowanie jedynie kilku krótkich animacji. Jednak po wielu miesiącach poszukiwań udało nam się znaleźć partnera skłonnego pomóc nam w realizacji znacznie większej puli materiałów za tę cenę – kanał Prosta Ekonomia, z którym wyprodukujemy filmy do pierwszego działu podręcznika (26 filmów – po jednym do każdego rozdziału; kolejne filmy powinny się ukazywać raz na miesiąc, rozpoczynając od grudnia 2017 r.) . W tej chwili przystosowujemy odpowiednie fragmenty podręcznika do potrzeb filmowych.

Mamy też w planach przetestowanie scenariuszy lekcji oraz, w zależności od ich odbioru przez nauczycieli, stworzenie kolejnych – jednak są to działania w perspektywie najbliższych paru lat. Chcielibyśmy, aby docelowo powstał cały cykl dopasowany do podręcznika, a następnie poradnik dla nauczycieli.

Jak Państwo widziecie, chcemy działać kompleksowo – i choć przy takim podejściu na rezultaty trzeba będzie dłużej czekać, to wierzymy, że w dłuższym okresie jest to lepsze wyjście od pospiesznych rozwiązań cząstkowych. Edukacja, a zwłaszcza edukacja ekonomiczna, to projekt rozpisany na lata.

Część III FAQ

Proces zatwierdzania podręcznika przez ministerstwo

- **Jak wygląda w skrócie proces zatwierdzania podręcznika przez ministerstwo?**

Aby podręcznik został dopuszczony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej do użytku w szkołach, musi przejść odpowiednią procedurę opisaną w stosownym rozporządzeniu MEN (najnowsza wersja rozporządzenia dostępna jest tutaj: <https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2017/03/rozporzadzenie-mnistra-edukacji-narodowej-z-dnia-1-marca-2017-r.-w-sprawie-dopuszczania-do-uzytku-szkolnego-podrecznikow.pdf>; rozporządzenie z 2017 r. nie zmieniło znacząco rozporządzenia z 2014 r., które obowiązywało, gdy rozpoczynaliśmy pracę nad podręcznikiem).

Podmiot składający wniosek o dopuszczenie podręcznika musi złożyć w MEN wypełniony stosowny druk, poprawny edytorsko egzemplarz podręcznika wraz z projektem okładki, oświadczenie o nienaruszaniu praw autorskich i dowód wniesienia opłaty (w wysokości 6000

zł) za rozpatrzenie wniosku. Tak przygotowany podręcznik Ministerstwo kieruje do rzeczoznawców. Aby podręcznik do podstaw przedsiębiorczości mógł trafić do uczniów, musi uzyskać **dwie pozytywne opinie rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych i jedną pozytywną opinię rzeczoznawcy językowego.**

- **Na jakim etapie tego procesu znajduje się obecnie podręcznik?**

Opisany powyżej wniosek do MEN o dopuszczenie podręcznika skierowaliśmy w sierpniu 2016 r. Ministerstwo wyznaczyło dwóch rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych i rzeczoznawcę językowego.

Najpierw podręcznik trafił do rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych. We wrześniu i październiku 2016 r. **dostaliśmy dwie opinie: jedną negatywną, jedną pozytywną.** W sytuacji sprzecznych opinii minister powołuje zwykle trzeciego rzeczoznawcę merytoryczno-dydaktycznego. Autorzy postanowili, że przed wysłaniem podręcznika do rzeczoznawcy językowego i trzeciego rzeczoznawcy merytoryczno-dydaktycznego chcą niektóre ustępy podręcznika przeredagować, uwzględniając sugestie z dwóch pierwszych opinii.

W lutym 2017 r. wysłaliśmy zmienioną wersję podręcznika do **rzeczoznawcy językowego, który w marcu wydał pozytywną opinię o podręczniku.** Ministerstwo powołało **trzeciego rzeczoznawcę merytoryczno-dydaktycznego, który w kwietniu wydał negatywną opinię o podręczniku.** Po otrzymaniu tej opinii wskazaliśmy Ministerstwu na różnorodne wady opinii rzeczoznawcy. Ministerstwo poprosiło rzeczoznawcę o dodatkowe wyjaśnienia i uznało je za satysfakcjonujące. Na tej podstawie 10 lipca 2017 r. Minister wydał decyzję o niedopuszczeniu naszego podręcznika do użytku szkolnego.

Od tej decyzji odwołaliśmy się w sierpniu 2017 r. W naszym odwołaniu wskazywaliśmy na uchybienia merytoryczne i formalne opinii, które były podstawą decyzji Ministra. **Po naszym odwołaniu MEN pod koniec września 2017 r. wyznaczyło kolejnego rzeczoznawcę.** Ten rzeczoznawca uznał, że podręcznik ma liczne zalety i należałoby go dopuścić do użytku w szkołach warunkowo – po uwzględnieniu przez autorów kilku poprawek. Jednocześnie rzeczoznawca ten nie podzielił zarzutów pod względem podręcznika, które były podstawą wydania negatywnej decyzji Ministerstwa. W obecnej sytuacji nie jest jasne, czy będziemy mogli jeszcze podręcznik poprawić, oraz czy Minister uzna ostatnią opinię za negatywną czy pozytywną (sam sposób napisania opinii może tu stwarzać trudności interpretacyjne).

Jeśli Ministerstwo podtrzyma swoją negatywną decyzję, to najprawdopodobniej uwzględnimy sugestie ostatniego rzeczoznawcy i zmieniony podręcznik zgłosimy ponownie do całej procedury.

- **Jakie zarzuty podnosili rzeczoznawcy w negatywnych opiniach?**

Dwóch rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych uznało, że podręcznik:

- nie jest przystosowany do danego poziomu do danego poziomu kształcenia pod względem stopnia trudności, formy przekazu, właściwego doboru pojęć, nazw, terminów i sposobu ich wyjaśniania;
- nie umożliwia uczniom ze zróżnicowanymi możliwościami nabycie umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Dwóch innych rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych uznało, że podręcznik spełnia te kryteria.

Jednocześnie podręcznik otrzymał bardzo pozytywną recenzję od wyznaczonego przez Ministra rzeczoznawcy językowego. [Samo Ministerstwo do oceny podręczników zaleca stosować](#) tzw. indeks komunikatywności według skali Sigurda – ma on określać przystosowanie języka w podręczniku do możliwości intelektualnych i językowych uczniów. „Wolna przedsiębiorczość” mierzona tą skalą uzyskała indeks komunikatywności na poziomie 42,8 – co oznacza, że podręcznik mieści się w zaleconym przez Ministra poziomie językowym dla danego poziomu kształcenia.

Rzeczoznawca językowy jednoznacznie pozytywnie ocenił także:

- poprawność językową i stosowność stylu;
- segmentację tekstu;
- zawartość komponentu informacyjnego;
- zawartość komponentu zadaniowego;
- komunikatywność tekstu;
- zawartość komponentu ikoniczno-edytorskiego.

Oznacza to, że nie tylko poziom językowy, ale także rozliczne elementy dydaktyczne wpływające na skuteczność procesu edukacji zostały w podręczniku zastosowane zgodnie z obecnym stanem wiedzy dydaktycznej i z przyjętym naukowo standardem tworzenia podręczników szkolnych.

Rzeczoznawcy merytoryczno-dydaktyczni jak błąd podręcznika wskazywali także niezawarcie w nim konkretnego wycinka wiedzy, np. rozbudowanej wiedzy z zakresu rachunkowości przedsiębiorstw. Trzeba tu podkreślić, że podstawa programowa do przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w ogóle nie wspomina o zagadnieniach związanych z tym obszarem wiedzy, więc dziwi nas, że tego typu zarzuty są w ogóle formułowane.

Wiele pomniejszych uwag rzeczoznawców autorzy uwzględnili w drugiej wersji podręcznika. Uważamy, że w obecnym kształcie „Wolna przedsiębiorczość” spełnia wszelkie wymogi stawiane przez polskie prawo podręcznikom mającym być dopuszczonym do użytku szkolnego.

- **Czy autorzy zmienili podręcznik pod wpływem opinii rzeczoznawców?**

Tak, podręcznik został zmieniony po otrzymaniu dwóch pierwszych opinii rzeczoznawców. Chociaż (co podkreślali często sami autorzy opinii) uwagi do podręcznika nie wskazywały na to, że treść tam przedstawiona zawiera błędy, to autorzy postanowili uwzględnić znaczną część sugestii zarówno z opinii negatywnej, jak i pozytywnej. Uwzględniono te sugestie, które dało się pogodzić z ogólną koncepcją podręcznika mającego przedstawiać uczniowi proces rynkowy i jego najważniejszych aktorów. Najważniejsze zmiany w podręczniku zostały zebrane w poniższej tabeli.

Rozdział	Zmiany
1.	Rozwinięto definicję ekonomii, zrezygnowano z podrozdziału o modelach ekonomicznych, uporządkowano i rozwinięto rozważania o związku ekonomii z etyką.
2.	Zrezygnowano z omawiania koncepcji kosztów utopionych (<i>sunk costs</i>), zmieniono przykład wyjaśniający koncepcję kosztu alternatywnego na prostszy.
3.	Przeformułowano akapit o podejściu ekonomistów klasycznych do problemu czynników produkcji, zmieniono akapit omawiający kapitał ludzki, w podrozdziale o dobrach kapitałowych dokonano wyraźnego rozróżnienia między dobrami kapitałowymi a konsumpcyjnymi, zmieniono akapit omawiający rolę technologii w procesie produkcji.
5.	Zmieniono akapit o roli cen w kształtowaniu się podziału pracy.
6.	Rozwinięto akapit wyjaśniający różnicę między barterem a wymianą pośrednią, usunięto odwołania mogące sugerować, że pieniądz był wynalazkiem konkretnej osoby.
8.	Zmieniono ramkę „Czy wiesz, że” (z ciekawostką) na ramkę z wykrzyknikiem (rozwijającą zagadnienie).
9.	Przeredagowano podrozdział „Wykorzystanie praw popytu i podaży” tak, by

	lepiej wytłumaczyć różnicę między prawami ekonomii a prawami rządzącymi przyrodą, zmieniono przykład w ramce „Czy wiesz, że” z firmy Kodak na firmę Alma.
10.	Usunięto akapit o koncepcji równowagi, całkowicie zmieniono treść ramki „Czy wiesz, że” na przypadek dynamicznego ustalania cen.
12.	Dodano akapit o deflacji, zmieniono ramkę „Czy wiesz, że” na ramkę z wykrzyknikiem.
13.	Zmieniono ramkę „Czy wiesz, że” na ramkę z wykrzyknikiem.
17.	Dodano dwa akapity do podrozdziału „Cykliczność gospodarki”.
18.	Zmieniono ramkę „Czy wiesz, że” na ramkę z wykrzyknikiem.
21.	Zmieniono ramkę „Czy wiesz, że” na ramkę z wykrzyknikiem.
24.	W tytule rozdziału zmieniono „kapitalizm” na „socjalizm”,
26.	Dodano dodatkowy akapit o kształtowaniu się kursu walutowego.
Po dziale I	Dodano zestaw testowych pytań sprawdzających wiedzę ucznia.
28.	Zmieniono przykład sklepiku dla studentów na sklepik szkolny.
30.	Przeformułowano pierwszy akapit – o roli kalkulacji ekonomicznej dla przedsiębiorców, dodano podrozdział o roli przedsiębiorcy w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa.
31.	W diagramie 12. zamieniono termin „zysk niepieniężny” na „zysk psychiczny”, usunięto akapit wprowadzający termin „otoczenie przedsiębiorstwa”.
32.	Zmieniono termin „zarobek standardowy” na „normalny”.
34.	Zdefiniowano pojęcie „obroty”, rozwinięto akapit o krajach skandynawskich w podrozdziale „Znaczenie instytucji”, dodano podrozdział „Otoczenie przedsiębiorstwa”.
35.	Zmieniono nazwę rozdziału na „Reklama i marketing”. Zmieniono zupełnie treść podrozdziału o marketingu, wprowadzając i omawiając koncepcje 4P i 4C.
Po dziale II	Dodano zestaw testowych pytań sprawdzających wiedzę ucznia.
40.	Rozdział „Myślenie bilansowe: aktywa i pasywa” zmieniono na zupełnie nowy rozdział „Rachunkowość przedsiębiorstwa”. W rozdziale tym m.in.: zmieniono przykład przy analizie aktywów i pasywów, wyjaśniono funkcje rachunkowości, dodano rozważania o rachunku zysków i strat, wskaźnikach rentowności (oraz ramkę podającą liczbowy przykład ich ustalania).
41.	Przeredagowano akapit o kontrowersjach związanych z prawem pracy.
42.	Dodano ramkę o analizie SWOT z przykładem jej przeprowadzenia, usunięto podrozdział o zarządzaniu zespołem.
43.	Dodano rozdział „Zarządzanie zespołem i jego organizacja” (oprócz podrozdziału o zarządzaniu zespołem z poprzedniego rozdziału dodano podrozdział o strukturach organizacyjnych i ramkę „Czy wiesz, że”).
45.	Dodano ramkę „Umiejętności przyszłości”.
Po dziale III	Dodano zestaw testowych pytań sprawdzających wiedzę ucznia.

Dodatek A	Napisano nowy dodatek: „Formy działalności gospodarczej”, który wyjaśnia różnice pomiędzy jednoosobową działalnością gospodarczą, spółkami osobowymi i spółkami kapitałowymi.
-----------	---

- **Jaka jest podstawa programowa do przedmiotu podstawy przedsiębiorczości?**

Podstawę programową do przedmiotu podstawy przedsiębiorczości reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej. Najnowsze rozporządzenie w tym względzie wydano 14 lutego 2017 r. Treść rozporządzenia można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2017/356/D2017000035601.pdf>. Przedmiotu podstawy przedsiębiorczości dotyczą strony 258-261 rozporządzenia. Podstawa programowa nie zmieniła się jak na razie w stosunku do czasu, kiedy rozpoczęliśmy prace nad podręcznikiem.

- **Dlaczego podręcznik nie został wysłany do recenzji ministerialnej razem z resztą materiałów edukacyjnych?**

Pozostałe materiały edukacyjne (w przypadku projektu Wolna przedsiębiorczość to scenariusze lekcji i materiały multimedialne) nie podlegają procedurze dopuszczenia do użytku szkolnego. Ponadto odwoływanie się przez podręcznik wprost do dodatkowych materiałów dydaktycznych konkretnego wydawcy zostałyby uznane za wadę dyskwalifikującą podręcznik – jest to jeden z punktów, który mają obowiązek sprawdzić rzeczoznawcy merytoryczno-dydaktyczni. Nie chcieliśmy też tworzyć wszystkich materiałów na raz, nie wiedząc, jaka będzie decyzja Ministerstwa w sprawie samego podręcznika. Dotychczas przygotowaliśmy scenariusze lekcji na podstawie pierwszej części podręcznika. Na kolejne przyjdzie pora po przetestowaniu pierwszej partii. Wraz z kanałem Prosta Ekonomia przygotowujemy też serię materiałów multimedialnych – krótkich animowanych filmów o podstawach ekonomii. Co miesiąc powinien ukazywać się materiał ilustrujący jeden rozdział podręcznika. Na razie Prosta Ekonomia zgodziła się wyprodukować dla nas materiały multimedialne do pierwszego działu podręcznika (co oznacza, że za jeden film Instytut zapłaci około 1000 zł netto – znacznie poniżej zwykłej ceny rynkowej takich animacji).

- **Czy elektroniczne podręczniki też muszą być zatwierdzone przez Ministerstwo?**

Tak. Procedura jest analogiczna do tej dotyczącej papierowego wydania. Ponadto elektroniczna wersja musi też spełniać dodatkowe wymogi – np. powinna być przeznaczona dla osób niedowidzących.

Podręcznik i jego zawartość

- **Gdzie można znaleźć aktualną wersję podręcznika?**

Aktualną wersję podręcznika można znaleźć na stronie projektu: http://wolnaprzedsiębiorczosc.pl/wp-content/uploads/2017/08/Wolna-przedsiębiorczosc_22-03-2017.pdf

- **Czy rozdziały umieszczone na mises.pl to aktualna wersja podręcznika?**

Nie – od etapu umieszczenia na Mises.pl podręcznik przeszedł gruntowną redakcję uwzględniającą m.in. komentarze czytelników mises.pl, uwagi redaktorów naukowych i redaktorki językowej, uwagi dwóch pierwszych rzeczoznawców merytoryczno-dydaktycznych. Aktualną wersję podręcznika można znaleźć pod adresem: http://wolnaprzedsiębiorczosc.pl/wp-content/uploads/2017/08/Wolna-przedsiębiorczosc_22-03-2017.pdf

- **Dlaczego wśród autorów nie ma prof. Krzysztofa Rybińskiego?**

Po zakończeniu zbiórki mieliśmy problemy ze skontaktowaniem się z prof. Rybińskim. Prof. Rybiński na początku 2015 r. wyjechał do Kazachstanu, gdzie został rektorem Kazachstańskiego Uniwersytetu Ekonomicznego. Próbowaliśmy skontaktować się z profesorem telefonicznie, smsowo i przez pocztę elektroniczną, ale żadna z tych dróg niestety nie zadziałała.

- **Czy podręcznik w wersji elektronicznej będzie tylko w wersji PDF?**

Nie. Podręcznik będzie dostępny na stronie projektu. Dodatkowo będzie można pobrać podręcznik w całości, jak i każdy rozdział z osobna w formacie PDF i umożliwiającym edycję *.doc.

- **Dlaczego rysunki i wykresy są tylko w wersji czarno-białej?**

Rysunki i wykresy zostały przygotowane w dwóch wersjach. Do ministerstwa wysłano wersję czarno-białą. Podręcznik dostępny na stronie projektu będzie miał materiały graficzne w

kolorze, natomiast wersja do pobrania będzie czarno – biała. Choć czarno-biała szata graficzna może wydawać się nieco mniej atrakcyjna, to jest to krok w stronę szkół – w wielu z nich, zwłaszcza tych biedniejszych, nauczyciele mają jedynie dostęp do drukarek czarno-białych, a druk kolorowy jest kosztowniejszy. Kolorowe tabele drukowane na starszych urządzeniach straciłyby swoją czytelność.

Materiały dodatkowe

- **Dlaczego na stronie nie ma wprowadzonych rozdziałów podręcznika?**

Obecnie na stronie projektu dostępny jest podręcznik w całości: http://wolnaprzedsiębiorczosc.pl/wp-content/uploads/2017/08/Wolna-przedsiębiorczosc_22-03-2017.pdf Kiedy podręcznik zostanie zaakceptowany przez MEN, podzielimy go na poszczególne części na stronie.

- **Co z obiecany podręcznikiem dla nauczycieli?**

Podręcznik dla nauczycieli zostanie przygotowany po dopuszczeniu podręcznika do użytku szkolnego

i przetestowaniu pierwszej partii scenariuszy. Taka kolejność podyktowana jest chęcią uwzględnienia jak największej ilości uwag nauczycieli – tylko wtedy publikacja będzie dla nich naprawdę pomocna.

- **Czy powstaną dalsze scenariusze lekcji?**

Mamy nadzieję, że tak – ostateczna decyzja zależy od tego, jak zostaną przyjęte już gotowe scenariusze oraz od tego, jaki ostatecznie kształt przyjmie podręcznik – w czasie recenzji podlegał on wielu zmianom.

- **Czy powstaną materiały multimedialne?**

Tak. Przygotowujemy je wspólnie z kanałem Prosta Ekonomia. W roku 2018 i 2019 powinniśmy systematycznie dodawać materiały multimedialne ilustrujące pierwszy dział podręcznika (w założeniach powinien być to jeden film miesięcznie).

Finanse i prace nad podręcznikiem

- **Ile pieniędzy zebrano na pracę nad podręcznikiem?**

Środki na podręcznik zebrano głównie poprzez zbiórkę na portalu Polak potrafi - zbiórkę tę zakończyliśmy w styczniu 2015 r. kwotą 69 355,00 zł. Środki te zostały powiększone o darowizny na ten cel przekazane bezpośrednio na konto Instytutu (55 645,32 zł) oraz wpływy z 1% (713,30 zł)³. Łącznie daje to kwotę 122 713,60 zł⁴.

- **Jakie koszty dotychczas poniesiono?**

Wszystkie poniesione dotychczas koszty uwzględniono w raporcie cząstkowym z wykonania projektu Wolna przedsiębiorczość, który znajduje się na stronie projektu:

Koszty te obejmują m.in. koszt przygotowania i wysyłki nagród, koszt stworzenia podręcznika (jego treści oraz materiałów graficznych), jego redakcji i korekty, opłatę za rozpoczęcie procedury recenzyjnej, przygotowanie i kodowanie strony projektu.

- **Co kryje się pod hasłem fundraising?**

Fundraising to inaczej pozyskiwanie funduszy, a fundraiser to osoba pozyskująca takie fundusze od osób prywatnych, firm i instytucji. Instytut Misesa nie bierze udziału w konkursach grantowych organizowanych przez instytucje publiczne finansowane z podatków. Chcemy, aby decyzja o wsparciu naszej organizacji była dobrowolna, pragniemy również pozostać niezależni, dlatego wszystkie środki na naszą działalność pozyskujemy od osób prywatnych i firm. Fundraiser m.in. pozyskuje nowych darczyńców, dba o kontakty z darczyńcami, przygotowuje podziękowania dla wszystkich wspierających naszą działalność (w tym z osobami, które przekazały dla nas 1% podatku dochodowego).

- **Na czym polegała redakcja naukowa podręcznika?**

Zadaniem redaktorów naukowych było porównanie treści podręcznika z podstawą programową, ujednolicenie terminów, a także pomoc w opracowaniu treści ramek z ciekawostkami. Pilnowali oni również, aby tekst podręcznika zawierał sprawdzone informacje z zakresu ekonomii i finansów i innych przywoływanych tam dziedzin.

---

³ Uwzględniliśmy tu tylko te wpływy, gdzie zaznaczono że 1% podatku dochodowego ma zostać przeznaczony na cel szczegółowy – projekt „Wolna przedsiębiorczość”.

⁴Ostateczna kwota uwzględnia zwrot części darowizny jednemu z darczyńców – dostarczenie obiecanej mu nagrody okazało się niemożliwe.